

Definice pojmu subkultura na základě publikací:

HEBDIGE, Dick. *Subculture: The meaning of style*

The meaning of subculture is always in dispute, and style is the area in which the opposing definition is clash with most dramatic force. [...] Subcultures are not 'cultural' in this sense, and the styles with which they are identified cannot be adequately or usefully described as 'art of a high degree'. Rather they manifest culture in the broader sense, as system of communication, forms of expression and representation.

HENCKMANN, Wolfhart. *Estetický slovník*

Kultura uvnitř nebo vně kultury prostředkované školou a univerzitami, státními a společenskými organizacemi nebo „kulturním průmyslem“ (Adorno) a ve veřejnosti reprezentované. Patří do ní vlastní životní styly, hodnotová měřítko, komunikační formy, žargony, atd., vyvíjí vlastní módy a estetické formy vyjadřování z hlediska neoficiálních skupin a proudů. Subkultura představuje ve svých rozmanitých formách duchovní a morální identitu především okrajových skupin nebo outsiderů společnosti. [...] Zčásti vzniká jako protest proti existující kultuře nebo se snaží jako protikladná kultura předjímat budoucí, humánnější společnost. Po stránce estetické lze subkulturu charakterizovat jejími novými obsahy nebo novými formami vyjádření a šíření.

Graffiti – na rozhraní umění a vandalismu?

Tag, piece, rooftops, wholecar tyto a další termíny odkazují k subkultuře, s níž je většina z nás v každodenním kontaktu a která je obecně přijímána spíše s nevolí. Vybrala jsem si toto téma, protože je stále velice populární a diskutované. Při své úvaze vycházím výhradně z faktických informací, obsažených v bakalářské diplomové práci¹ jedné z absolventek naší fakulty.

Fakta na úvod

V obecném smyslu je graffiti chápáno jako druh výtvarného projevu pracující ve veřejném prostoru technikou nanášení barev, často ve formě spreje nebo fixy, případně škrábání, leptání. Slovo vychází z původního řeckého slovesa *grafein* - psát. Tvůrci graffiti jsou writeři, kteří vystupují pod vymyšleným jménem a dále se pak sdružují v tzv. crews, které rovněž mají své vlastní názvy. Toto jméno nebo název crew se stává obsahem všech graffiti forem.

Existuje nepřeberné množství jejich zpracování, graffiti se rozlišují i na základě rozsahu a místa, kde jsou tvořena. Například "tagování" je nejjednodušší forma. Jedná se o stylizovaná písmena jména seskupená v celek ve stylu loga nebo monogramu. Tato forma je rychlá, vyznačuje se jednobarevností a setkat se s ní můžeme například na frekventovaných ulicích či zastávkách. Další formou je "chrom", což je grafika s využitím krycí vlastnosti stříbrné barvy pro výplň a kontrastní barvou pro konturu. Co se týče místa a rozsahu, rozlišujeme například "bombing" neboli mnohočetná díla v jednom prostoru anebo také "panel", který představuje plošný prostor vyplněný barevnou grafikou na dopravním prostředku. Nejdůležitější na graffiti scéně je mít styl. Posuzuje se zejména kvalita designu, plynulá návaznost písmen, jasnost barev, čistá aplikace nátěru, ostrost a preciznost obtahových linek a efektivní využití detailů. Je potřeba získávat nové zkušenosti, a to jak sledováním prací jiných writerů, tak častým malováním.

Důležitým je sociologický aspekt. Struktura graffiti subkultury je hierarchická, má svá vlastní pravidla, která, i když jsou nepsaná, jsou striktně dodržována. Jedná se o kolektivní činnost. Členové jedné crew jsou většinou v blízkém vztahu a právě díky sledování prací ostatních se vzájemně registrují a znají. I navzdory tomu, mezi nimi probíhá jakási zdravá rivalita, která je podněcuje k tvorbě.

¹ ZACPALOVÁ, Petra. Graffiti a street art v Brně. 2008. Dostupné z: https://is.muni.cz/auth/th/145998/ff_b/text_dipl.pdf?zpet=%2Fauth%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dgraffiti%20a%20street%20art%20v%20Brn%C4%9B%26start%3D1

Potenciál graffiti tkví v tom, že nejsou společensky přijímány. Většina writerů se shoduje, že kdyby byla jejich práce pozitivně vnímána veřejností, už by je tolik nebavila. I když existují také legální plochy, jsou writery brány pouze jako plochy pro zdokonalování se nebo pro přehlídku těch nejlepších prací. Legální plochy a potenciální legalizace by zničily podstatu graffiti. S tímto, podle writerů, úzce souvisí i snaha veřejnosti o zařazení pojmu graffiti pod hlavičku umění. Graffiti by se tím ze subkultury posunuly mezi kulturu, která by byla vedena někým jiným než jimi samotnými. V důsledku čehož by došlo k ohrožení podstaty fungování subkultury.

Ano či ne

Umění. Ottův slovník naučný jej definuje jako „úmyslné tvoření nebo konání, jehož výsledek nad jiné výtvořiny a výkony vyniká jistou hodnotou již při pouhém nazírání a vnímání, tj. hodnotou estetickou“. Byť se uměleckému zařazení sami writeři brání, myslím, že se jedná o určitou formu umění, alespoň některé formy graffiti. Od svého vzniku graffiti pomalu ale jistě zaplavila všechna menší či větší města. Mají různé podoby, liší se writer od writera. Kromě přečtení výše zmíněné diplomové práce jsem si prošla řadu webových stránek, stránek na sociálních sítích, shlédla množství videí² a prohlédla spoustu graffiti, ať už na internetu, v publikacích³ nebo v ulicích Brna. Vyzkoušela jsem si dokonce udělat svůj vlastní tag, byť jen tužkou na papír.

Když pomineme street art, myslím, že někteří writeři by měli být alespoň částečně považováni za umělce. Člověk pro tvorbu graffiti musí mít určitou dávku talentu, cit pro barvy a stejně tak jako mají malíři v ruce práci se štětcem, oni mají v ruce práci se sprejem. Říkám někteří, protože rozlišuji jednotlivé druhy. Vezmeme-li si za příklad podchod nebo třeba prázdnou, šedivou obyčejnou zídku okolo cesty nebo chodníku, nevadí mi, že je celá „posprejovaná“, pokud se jedná o práce většího rozsahu, které jsou propracované. Na druhou stranu samostatný tag na domě či zastávce v centru města působí ošklivě, zbytečně a jakoby vytržený z kontextu, byť to tak není.

Domnívám se, že zejména díky tagům a graffiti na dopravních prostředcích, jsou writeři společností vnímáni jako vandalové. Nicméně právě veřejná místa a nelibost spoluobčanů jsou to, co tvoří podstatu jejich fungování. Kdyby se toto změnilo měli bychom o subkulturu méně. Nemůžu jednoznačně říct, že se mi graffiti líbí, že je podporuji, ale nemůžu ani říct, že s nimi absolutně nesouhlasím. Některé práce ve mně vyvolají obdiv, jiné naopak znechucení. Co by ze strany writerů podle mne určitě stálo za zamyšlení, je volba „vhodného“ místa pro jejich práci. Místa, která by bylo pořád ilegální, ale tolik by nepohoršovalo veřejnost.

² East aide 2002 Brno. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lwDcT6k9VTw>

³ MACNAUGHTON, Alex. *London Street Art Anthology*. 2009

Jisté však je, že writeři se svou prací jen tak nepřestanou. Tato subkultura už se natolik stala „součástí“ naší kultury, že si neumím představit dnešní města bez graffiti a myslím, že i většina společnosti je s nimi více méně smířená. Nemají vlastně moc na výběr...